Klasa II Tg/Tf – ciąg dalszy lekcji dotyczących utworu Adama Mickiewicza „Dziady cz.3”

Temat 1: Oskarżyciel, sędzia, kat, czyli wizerunek Novosilcowa. Portret Rosjan w III części „Dziadów”.

Przeczytaj ponownie scenę VIII dramatu „Dziady” cz.3 i odpowiedz na pytania:

SEN SENATORA

1. Kim jest bohater tej sceny? (zgromadź wiadomości historyczne na temat tej postaci)
2. Przypomnij sobie, co mówiono na temat tej postaci w analizowanych wcześniej scenach. W dwóch zdaniach sformułuj pozytywną i negatywną opinię Polaków o tym bohaterze.
3. Jaką funkcję pełni zastosowana w tej scenie konwencja snu?
4.. O czym śni Senator? Odpowiedz jednym zdaniem.
5. Na jakiej zasadzie opiera się kompozycja tej sceny?
6. Jakie cechy Senatora ujawniają się w tej scenie? (podaj pięć określeń)
7. Jaki system wartości wyznaje bohater?
8. Zwróć uwagę na zachowanie urzędników pojawiających się w tej scenie. Jakie cechy ujawnia to zachowanie?
9. Jak można określić postawę urzędników? (zaproponuj kilka określeń)
10. Jak określają Senatora diabły? Zacytuj.

Temat 2 : Obraz Rosji w „Ustępie”.

Przeczytaj ponownie Ustęp. Zapoznaj się z tekstem poniżej i sporządź notatkę do tematu.

„Droga do Rosji” to fragment rozpoczynający cykl liryki epickiej pt. „Ustęp”, dołączony do III części „Dziadów”. Lirycznym narratorem tekstu jest człowiek udający się na zesłanie, który obserwuje, opisuje i wyciąga wnioski z tego, co widzi dookoła. Podmiot ów można utożsamiać z Konradem z III części „Dziadów”, ale istnieją też uzasadnione przypuszczenia, że „Ustęp” (z wyjątkiem „Do przyjaciół Moskali”) powstał w latach 20. XIX wieku, w czasie zesłania Mickiewicza do Rosji.

Mickiewicz w ustępie opisuje państwo rosyjskie. Pisze on, ze jest to dzika, mroźna kraina. Kraj ten rządzony jest przez okrutnego cara. Car Rosji jest to bezwzględny żołnierz i wymaga bezwzględnego posłuszeństwa od swojego wojska i poddanych. Władca tegoż kraju opierał swoja władzę na szpiegowaniu innych oraz na donosicielstwie. Głowna cecha jego rządów była przemoc. Car nie miał na uwadze szczęścia innych. Myślał wyłącznie o zaspokojeniu własnych potrzeb. Był niewątpliwie władca despotycznym. W fragmencie ustępu ? przegląd wojska? Adam Mickiewicz przedstawia sytuacje w armii carskiej. Car przygotowując się do porannego przeglądu wojsk zwraca szczególną uwagę na wygląd zewnętrzny, chce się zaprezentować tłumowi, jest to jeszcze jeden przykład jego próżności.

Ludzie w państwie nie cierpieli swojego władcy. Społeczeństwo było wyraźnie podzielone na tych, którzy donosili na innych oraz n tych, którzy woleli nie wchodzić carowi w drogę. Ta pierwsza grupa starała się przypodobać carowi i zachować swój status. Gdy głównymi ulicami miasta często przechadzał się car wraz ze swoim dworem zwykli mieszkańcy Petersburga nie zważając na niskie temperatury wychodzili na ulice, aby pokazać się. Każdy chce coś osiągnąć, pokazać nową suknie czy porę orderów. Nikt nie zważa na

mróz, są tak samo próżni jak car, poświęcają uwagę tylko wyglądowi są egoistami. Byli także tacy, którzy w swojej naiwności ze przypodobanie się innym mogło poprawić ich karierę.

Obraz Rosji prezentuje się bardzo negatywnie. Powierzchowne piękno kraju zostało zbudowane na cierpieniu mieszkających tam ludzi. Przerażający jest fakt ze carowi nie wystarczało uciskanie własnego narodu, wiec swoja władzę chciał rozszerzyć na inne państwa. Działania cara przeniosły sie nawet na Polskę. W III cz. Dziadów A. Mickiewicz pokazał przeróżne formy prześladowania Polaków. Można tu wymienić sceny: „więzienna", w której więźniowie mieli pozabijane okna gwoździami, nie mieli żadnej opieki medycznej i byli głodzeni, scenę, w której opisana jest historia Cichowskiego, oraz scenę przedstawiająca historię pani Rollinson, w której pokazano jak okrutnie traktowano jej syna w więzieniu. Adam Mickiewicz w III części Dziadów ukazał Rosjan, jako prymitywny naród w rękach despotycznego cara, przez co stali się bezlitosnymi oprawcami. Według niego Rosjanie są złem, a carem kieruje sam szatan.

Drogi tego kraju wszystkie prowadziły do dworu Cara, przebieg dróg wyznaczał sam. Zrównywał z ziemią wsie gdy stały na terenie jego bezwzględnych planów. Zrównał z ziemią ubogą polską wioskę ,która stała w miejscu jego bezwzględnego planu o czym świadczy cytat: ‘’Na wskróś pustyni krzyżują się drogi. Car ze stolicy palcem je nakreślił. Gdy z polską wioską spotkał się ubogą. (..) Wioska i zamek wnet z ziemią zrównany’’.

Piękno tego kraju zostało zbudowane na cierpieniu mieszkańców i ucisku narodu a celem było poszerzenie władzy.

Petersburg wzniesiony został samodzielną decyzją Cara. Nie budował go dla mieszkańców lecz aby pokazać swoją wszechmocność ‘’Nie miasto ludziom lecz sobie stolicę: Car to wszechmocność woli swej pokazał’’.

Przepiękne budynki powstały na polach innych rodów budowane na ludzkiej krzywdzie.

Car budując stolicę pragnął połączyć piękno najpiękniejszych miast europejskich, lecz miasto wyglądem przypominało jakby sam Szatan je ukończył ‘’Ale kto widział Petersburg, ten powie: „Że budowały go chyba szatany ’’

Społeczeństwo Petersburga było podzielone, ludzie zastraszeni przez Cara poddawali się narzuconym zasadom, każdy był podporządkowany ściśle obowiązującej hierarchii, nie mógł bezkarnie złamać przypisanych mu obowiązków. Mimo wielkiego mrozu panującego w carskiej stolicy żaden obywatel nie potrafił odmówić sobie obecności na dworze carskim. W przechadzce po stolicy widoczna była hierarchia społeczna, szli według swej pozycji społecznej , najpierw wysocy rangą potem .Cechowała ich pycha i wyniosłość, chcąc swym strojem, chodem i zachowaniem uświadomić reszcie o swojej pozycji i bogactwie. Jeden z urzędników szedł z odkrytym futrem żeby wszyscy widzieli ilość jego orderów, wzrokiem poszukiwał równych sobie , niższymi pogardza. Autor porównuje także mieszkańców Petersburga do zwierząt.

Adam Mickiewicz w III części Dziadów ukazał Rosjan jako prymitywny naród w rękach

despotycznego Cara, przez co stali się bezlitosnymi oprawcami. Według niego Rosjanie są złem a Carem kieruje sam Szatan.

Męczeństwo polskich „dzieci”

„Droga do Rosji” ma budowę klamrową. Rozpoczyna ją i kończy motyw kibitki zdążającej na północ. W ostatnim fragmencie tekstu dowiadujemy się, że ku zdziwieniu okolicznych mieszkańców w wozie więziennym nie znajduje się żaden groźny więzień polityczny, którego należy transportować ze szczególnymi środkami ostrożności, ale dzieci:

Patrz oni wszyscy – to są chłopcy małe.
Co to ma znaczyć, gdzie ta zgraja leci?
Jakiegoś króla podejrzane dzieci.

Mowa tu o polskiej młodzieży skazanej w procesie Filomatów i Filaretów. Mickiewicz celowo używa określenia „chłopcy małe”, ponieważ w ten sposób buduje obraz niewinności polskiej ofiary. Jest to główny zamysł narodowej problematyki „Dziadów”: ukazanie narodowej martyrologii opartej na kontraście pomiędzy nieskazitelnością polskich „dzieci” i okrucieństwem rosyjskich oprawców.